

משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
אגף חברה ורוח  
הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

## תכנית הלימודים בלימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה בהלימה לשעות ההוראה

שם המפמ"ר: אפרת זילבר

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalen\\_tzalbany](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalen_tzalbany)

(התכנית תקפה להיבחנות בבחינות הבגרות במועד קיץ תשע"ד)

ירושלים: 12114 / 12115

ירושלים מראשיתה ועד לכיבוש הצלבני

א. מיבוס ועד חורבן בית ראשון

- א. מיקומה ואיתורה של ירושלים בעת העתיקה - 8 שעות
- ב. ארץ-ישראל וירושלים בתקופת הברונזה - 9 ש'
- ג. ארץ-ישראל וירושלים בתקופת הברזל - ימי בית ראשון: הממלכה המאוחדת - 11 ש'
- ד. בירת ממלכת יהודה - ימי בית ראשון - הממלכה המפולגת - 12 ש'
- ה. חורבן בית ראשון - 3 שעות

ה. ירושלים בתפארתה

- א. ירושלים - תהליכי שינוי והתפתחות - 8 ש'
- ב. הר הבית, המקדש, קדושת העיר וחיי היום-יום - 10 ש'
- ג. מערכת אספקת המים - 5 ש'
- ד. הנקרופוליס - עיר המתים - 5 ש'
- ה. המרד הגדול וחורבן הבית - 5 ש'

ג. התקופה ההלניסטית והמרד החשמונאי

ירושלים בתקופה ההלניסטית - 9 שעות

נושאי גישור - 5 שעות

לגבי התקופות שלא נבחרו (שיבת ציון, חשמונאית, רומית, ביזנטית, ערבית) - יש ללמד שיעורי גישור. השיעורים יכללו את המרכיבים הבאים בכל תקופה: האירוע הפותח של התקופה, מעמד העיר בתקופה, השלטון בעיר ואופיו, מה מרכיבי האוכלוסייה בעיר, תחומי העיר ושינויים בולטים במראה העיר. לשיעורי הגישור יש להקדיש 5 שעות (1 שעה בעבור כל תקופה).

לתוכנית המלאה יש להיכנס לקישור:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalen\\_tzalbany](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalen_tzalbany)

**משרד החינוך**  
**המזכירות הפדגוגית**  
אגף חברה ורוח  
הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

**ירושלים: 12113:**

**ירושלים מהתקופה הצלבנית עד ימינו**

**יא. המאה ה-19**

- א. תהליכים גיאופוליטיים במאה ה-19 והשפעתם על ארץ ישראל - 8 שעות
- ב. ירושלים משנה את פניה - 8 שעות
- ג. יהודים בירושלים - 4 שעות
- ד. "הרחיבי מקום אוהלך" - 11 שעות
- ה. תהליכים ביישוב היהודי - 10 שעות

**ח. התקופה הצלבנית והתקופה האיובית**

- א. הכיבוש הצלבני את ארץ ישראל וירושלים - 6 שעות
- ב. ירושלים עוברת מיד ליד - 4 שעות
- ג. ירושלים בתקופות הצלבנית והאיובית - 12 שעות

**ט. התקופה הממלוכית**

- א. ארץ ישראל בתקופה הממלוכית - 1 שעות
- ב. ירושלים הממלוכית – מראה עיר ומעמדה - 5 שעות
- ג. האוכלוסייה - 3 שעות

**יד. עיר חצויה**

- א. סיום המלחמה בירושלים - הקו העירוני והסכמי שביתת הנשק - 3 שעות
- ב. תמורות בעיר ובסביבתה - 5 שעות
- ג. הבנייה בעיר – יעדים ואופיים של המבנים - 5 שעות

**נושאי גישור – 5 שעות**

לגבי התקופות שלא נבחרו (עות'מאנית, מנדט, מלחמת העצמאות, העיר המאוחדת) – יש ללמד שיעורי גישור. השיעורים יכללו את המרכיבים הבאים בכל תקופה: האירוע הפותח של התקופה, מעמד העיר בתקופה, השלטון בעיר ואופיו, מה מרכיבי האוכלוסייה בעיר, תחומי העיר ושינויים בולטים במראה העיר. לשיעורי הגישור יש להקדיש 5 שעות (כ-1 שעה בעבור כל תקופה).

לפירוט התכנית יש להיכנס לקישור הבא:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalem\\_yamenu](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/jerusalem_yamenu)

**משרד החינוך**  
**המזכירות הפדגוגית**  
 אגף חברה ורוח  
 הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

**יחידות אזוריות לבחירה:**

**1. ההר המרכזי ובקעת הירדן: שאלון 12109**

(1 יחידת לימוד)

**נושאי הלימוד – הקצאת שעות ההוראה - 90 שעות**

שעות הלימוד	נושאי הלימוד	שעות הלימוד	נושאי הלימוד
2	4. שיבת ציון	2	א. אזורי משנה
4	5. התקופות ההלניסטית והחשמונאית		ב. מאפייני טבע ונוף
4	6. שלהי ימי הבית השני	2	1. אקלים
4	7. התקופה הרומית המאוחרת	2	2. מבנה ומסלע
5	8. התקופה הביזנטית בהר	3	3. נופים קרסטיים וקרקעות
2	9. התקופה הצלבנית	4	4. הצומח הטבעי
	ד. תולדות התיישבות האדם בבקעה ובהר – מהתקופות המוסלמיות ועד ימינו	4	5. החי בהר ובבקעה
4	1. התקופות המוסלמיות	3	6. מקורות המים ומפעלי מים
3	2. המאה ה-19	3	7. חקלאות בעבר ובהווה
4	3. תקופת המנדט	3	8. הסביבה והפיתוח בהר
5	4. מלחמת העצמאות	2	9. ים המלח
3	5. השנים הראשונות לאחר הקמת מדינת ישראל		ג. תולדות התיישבות האדם בבקעה ובהר – עד לסוף התקופה הצלבנית
4	6. מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה	3	1. התקופות הפרהיסטוריות
4	7. ההתיישבות בהר אחרי מלחמת ששת הימים	2	2. תקופת הברונזה
4	ה. השומרונים	5	3. תקופת הברזל

לפירוט התכנית יש להיכנס לקישור הבא :

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotL](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotL)

[imudim/yeHUDa\\_shomron/yeHUDa\\_mavo.htm](http://imudim/yeHUDa_shomron/yeHUDa_mavo.htm)

משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

2. צפון הארץ – אדם וטבע: יחסי גומלין במהלך הדורות: שאלון 12102

1 יחידת לימוד: 90 שעות הוראה

נושאי הלימוד – הקצאת שעות

מספר השעות	הנושאים
10	א. המסד הפיזי – גיוון וייחוד
6	ב. מגוון הצומח והחי
4	ג. משק המים והשפעת האדם על הסביבה
	ד. תולדות ההתיישבות האדם בצפון עד לתקופת המנדט
1	1. תקופת האבן
2	2. התקופה הכלקוליתית
2	3. תקופת הברונזה
12	4. התקופה הישראלית
10	5. בית שני
13	6. התקופה הרומית ביזנטית
1	7. התקופה המוסלמית הקדומה
4	8. התקופה הצלבנית
2	9. התקופה המוסלמית המאוחרת
6	10. המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20
	ה. ההתיישבות בצפון בדורות האחרונים
4	1. תקופת המנדט
5	2. ההתיישבות לאחר הקמת המדינה
8	ו. הפסיפס האתני בצפון

לפירוט התכנית יש להיכנס לקישור הבא:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/tzafon/tzafon\\_mavo.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/tzafon/tzafon_mavo.htm)

**משרד החינוך**  
**המזכירות הפדגוגית**  
 אגף חברה ורוח  
 הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

**3. מישור החוף – שאלון 12107**

**1 יחידת לימוד: 90 שעות**

**נושאי הלימוד – הקצאת שעות ההוראה**

שעות הלימוד	נושאי הלימוד	שעות הלימוד	נושאי הלימוד
	ה. תולדות התיישבות האדם במישור החוף עד המאה ה-19		א. המסד הפיזי
2	1. התקופות הפרהיסטוריות	8	1. מאפייני המבנה של מישור החוף
3	2. תקופת הברונזה	4	2. אקלים
6	3. תקופת הברזל – גיני היס		ב. מקורות המים
4	4. התקופה ההלניסטית	6	1. מקורות המים במישור החוף
8	5. התקופה הרומית-ביזנטית		ג. מגוון הצומח והחי
3	6. התקופה המוסלמית הקדומה (התקופה הערבית)	3	1. הצומח
5	7. התקופה הצלבנית	3	2. החי
3	8. התקופה המוסלמית המאוחרת	3	3. תמורות, סכנות ושימור
	ו. התיישבות האדם במישור החוף מהמאה ה-19 ועד לאחר הקמת המדינה		ד. הדרכים במישור החוף
8	1. המאה ה-19 – נקודת מפנה	6	1. דרכים ומסחר במהלך הדורות
6	2. תקופת המנדט		
3	3. מלחמת העצמאות		
6	4. ההתיישבות לאחר הקמת והמדינה		

לפירוט התכנית יש להיכנס לקישור הבא :

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/mishor\\_hahof/mishor\\_mavo.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/mishor_hahof/mishor_mavo.htm)

## משרד החינוך

### המזכירות הפדגוגית

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

#### 4. הנגב – שאלון מספר 12108

##### 1 יחידת לימוד: 90 שעות הוראה

##### נושאי הלימוד – הקצאת שעות ההוראה

מספר השעות	הנושאים
2	א. גבולות הנגב
2	ב. נופים מדבריים בנגב
3	ג. הדרכים בנגב
	ד. המסד הפיזי
3	1. אקלים
7	2. מבנה, מסלע וקרקעות
	ה. ההסתגלות לחיים בתנאי המדבר
6	1. הסתגלות הצומח והחי
3	2. הסתגלות האדם לחיים במדבר
	ו. משאבי המדבר וניצולם בידי האדם
3	1. משק המים
4	2. חקלאות מדברית
6	3. אוצרות הטבע בנגב
	ז. תולדות התיישבות האדם בנגב בעת העתיקה
1	1. התקופות הפרה ההיסטוריות
3	2. תקופת הברונזה
5	3. התקופה הישראלית- מהתנחלות למלוכה
7	4. הנבטים אדוני המדבר
	ח. תולדות התיישבות האדם בנגב בעת החדשה
4	1. שלהי התקופה העות'מאנית וראשית תקופת המנדט
6	2. ההתיישבות הציונית בנגב עד הקמת המדינה
2	3. הנגב בחזון בן גוריון
4	4. מלחמת העצמאות
8	5. ההתיישבות בנגב לאחר הקמת המדינה
	ט. הבדווים – נוודי המדבר
7	1. אורח החיים של הבדווים והתמורות שחלו בו
4	י. דילמות סביבתיות בנגב

לפירוט התכנית יש להיכנס לקישור הבא :

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/n  
egev/mavo.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/n<br/>egev/mavo.htm)

**משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית**

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

**5. ארץ ישראל במחשבה ובהלכה- שאלון 12111**

**(1 יחידת לימוד)**

**נושאי הלימוד – הקצאת שעות ההוראה- 90 שעות**

שעות הלימוד	נושאי הלימוד	שעות הלימוד	נושאי הלימוד
3	1. שמירת הזיקה לארץ ישראל לאורך רצף היסטורי	1	א. שמוניה של ארץ ישראל
1	2. קבורה בארץ ישראל	7	ב. גבולות הארץ- גבולות הלכתיים, גבולות לקדושה, שלוש ארצות השלכות הלכתיות
1	3. ביטוי הזיקה לארץ ישראל		ג. ארץ ישראל במחשבה
8	ה. ארץ ישראל במשנתם של גדולי המחשבה ביהדות	3	1. קדושת ארץ ישראל
5	ט. חגי ישראל וזיקתם לטבע הארץ	4	2. מעלתה, שבחה וטבעה של הארץ
3	י. מנהגי ארץ ישראל	4	3. ארץ ישראל ועם ישראל והקשר ביניהם
8	י"א. השיבה לארץ בדורות האחרונים	3	4. יחס האומות לארץ ישראל
1	י"ב. ארץ ישראל בחורבנה ובבנייה		ד. כיבוש הארץ
5	י"ג. מערכת הקשרים שבין ארץ ישראל לבין התפוצות	5	1. כיבוש ארץ ישראל בהלכה
		5	2. ארץ ישראל ואומות העולם בהלכה
			ה. מצוות יישוב ארץ ישראל
		6	1. מצוות יישוב ארץ ישראל בעבר ובהווה
		7	2. הישיבה הלכה למעשה
		10	ו. המצוות וארץ ישראל
			ז. שמירת הזיקה לארץ ישראל

לפירוט היחידה יש להיכנס לקישור הבא:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/israel\\_halacha/shmotaha.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLimudim/israel_halacha/shmotaha.htm)

**משרד החינוך**

**המזכירות הפדגוגית**

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת לימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה

כדי לראות את תכנית הלימודים המלאה ולקרוא את דברי ההסבר למסמך ההלימה מומלץ להיכנס  
לאתר המפמ"ר בקישורית הבאה:

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/al\\_hatochnit](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Eretz/ThochniyotLi/mudim/al_hatochnit)